

Täysistunto

Torstai 3.12.2015 klo 16.01—21.22

17. Lakialoite laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 49/2015 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

21.16 Eeva-Johanna Eloranta sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä muutama sananen eriarvoisuuden ja ekstremismin torjumisesta aiheeseen liittyen. Kun tulin valituksi kansanedustajaksi, sain oman hiippakuntani piispalta kirjeen. Piispa Kalliala kirjoitti: "Kirkon arjesta nousee myös toivomus, että maassamme johdonmukaisesti rakennettaisiin tietoisuutta monikulttuurisesta ja -uskoisesta Suomesta, jossa kaikki uskonnot nauttivat yhtäläistä vapautta ja osallistuvat monissa rooleissaan yhteiskunnan kehittämiseen. Tällä on suuri merkitys erilaisten ääriliikkeiden väkivallan torjumisessa."

Jos Suomessa halutaan edistää tätä piispankin toivomaa kaikenlaisten ihmisten yhteenkuuluvuuden tunnetta, peruskoulussa tulisi tosiaankin siirtyä kaikkien oppilaiden yhteiseen uskonto- ja katsomustiedon opetukseen. Nykyisessä oman uskonnon mallissa lapset jaetaan ensimmäiseltä luokalta alkaen ryhmiin vanhemmilta saadun uskonnon perusteella. Lapset näkevät, että enemmistö on luterilainen ja opetus järjestetään niin, että luterilaisuus on oletusarvo. Vähemmistöuskontojen ja elämänskatsomustiedon oppitunnit ovat usein hankaliin aikoihin, ja oppilaalla on hyppytunteja ja siirtymisiä toiseen kouluun. Tästä seuraa, että vähemmistöön kuuluvat oppilaat leimautuvat poikkeaviksi.

Arvoisa puhemies! Etiikkaa ja suomalaisia moraalisääntöjä opetetaan uskonnon ja elämänskatsomustiedon oppitunneilla. Näitä asioita ei käsitellä niin, että kaikki luokan oppilaat olisivat yhdessä pohtimassa yhteisiä käyttäytymissääntöjä ja toisten kunnioittamista, vaan oppilaat on jaettu ryhmiin kotitaustan perusteella. Oli opetuksen sisältö millainen hyvänsä, oppilaat saavat käsityksen, että eri ryhmillä on erilaiset moraalisäännöt ja että säännöt ovat voimassa vain ryhmän sisällä. Lasten lokerointi koulussa samalla lisää heidän ennakkoluulojaan toisenlaisia kohtaan. Oppilaiden erottelu ryhmiin saa vähemmistöihin kuuluvat lapset helposti tuntemaan itsensä ulkopuolisiksi. Kouluaikana syntyvä erilaisuuden ja ulkopuolisuuden tunne lisää syrjäytymisriskiä.

Tutkimusten mukaan etninen jako kasvattaa eriarvoisuuden tunnetta. Se taas voi synnyttää katkeruutta yhteiskuntaa kohtaan, mikä puolestaan saattaa johtaa radikalisoitumiseen. Uusissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa puhutaan kulttuurisesti kestävästä kehityksestä sekä eri kulttuuri- ja kielitausestaisten ihmisten kohtaamisesta perusopetuksessa. Oppilaiden erottelu uskonnonopetuksessa ei tue näitä tavoitteita. Aito vuorovaiku-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2015 vp

tus ja yhteisöllisyys jäävät toteutumatta juuri siinä oppiaineessa, jossa niiden toteutuminen olisi kaikkein tärkeintä.

Arvoisa puhemies! Jos halutaan ehkäistä yhtenäiskulttuurin tavoittelua ja kasvattaa suomalaisia suvaitsevaisiksi, tärkein paikka sille on peruskoulu. Katsomustiedossa uskontoja voitaisiin opettaa niin, että oppilaat oppivat ymmärtämään toistensa maailmankatsomuksia etsimällä kaikkien katsomusten yhteisiä piirteitä. Oppilaat voisivat yhdessä pohtia sitä, millainen hyvä ihminen on ja kuinka erilaiset ihmiset tulevat toimeen yhteisten sääntöjen avulla. Oppilaiden välisiä ristiriitoja voitaisiin myös käsitellä luontevasti yhteisellä oppitunnilla. Yhteisessä katsomustiedon opetuksessa kaikki lapset tuntisivat olevansa osa sitä samaa yhteisöä, vaikka ovatkin hieman erilaisia.

Toinen näkökanta, joka puoltaa siirtymistä kaikille oppilaille yhteiseen uskonto- ja katsomustiedon oppiaineeseen, on väkivaltaisen ekstremismin lisääntyminen maailmassa. Merkit väkivaltaisten aatteiden leviämisestä ovat olleet ilmassa jo pitkään, viime aikoina lisääntyvässä määrin, mutta opetukset väkivallan ennaltaehkäisyn tärkeydestä ovat tähän saakka kaikuneet ikään kuin kuuroille korville. Sisäministeriön helmikuussa julkistama väkivaltaisen ekstremismin tilannekatsaus osoitti, että väkivaltaista ääriajattelua ja siihen viittaavia merkkejä havaitaan myös Suomen lukioissa ja ammattikouluissa. Aatemaailmaan perustuva viha ja suvaitsemattomuus näkyvät selvästi suomalaisnuorten asenteissa. Ääriajatteluun perustuvan väkivallan yleistyminen heikentää turvallisuutta koko Euroopassa, myös Suomessa. Monet konfliktialueille, kuten Syyriaan, lähteneet taistelijat palaavat tänne takaisin.

Kansainvälinen yhteisö on vasta viime kuukausien aikana ryhtynyt toden teolla keskustelemaan väkivaltaisen ekstremismin varhaisesta torjumisesta. Pariisissa alkuvuodesta koontuneet EU-maiden opetusministerit korostivat Euroopan laajuisten toimien ja etenkin koulutuksen merkitystä syrjäytymisen, suvaitsemattomuuden, rasismin ja väkivaltaisen radikalismien ennaltaehkäisemisessä. Ministerien laatiman julkilausuman mukaan koulutuksessaakin on korostettava EU:n perusarvoja vapautta, suvaitsevaisuutta, tasa-arvoa ja oikeusvaltioperiaatetta.

Koulutuksen merkitys radikalisoitumisen vastaisessa työssä on tunnustettava kansainvälisesti viimeistään nyt. Sekä Euroopassa että kriisialueilla on keskityttävä toisia uskontoja ja kulttuureja koskevan tiedon lisäämiseen. Vähäinen koulutus johtaa stereotyyppien vahvistumiseen puolin ja toisin. Ennakkoasenteita ja tietämättömyyttä käytetään propagandan edistämiseen. Koulutus auttaa hahmottamaan harmaan sävyjä mustan ja valkoisen välillä.

Suomalaisen koulun tuleekin vastaisuudessa panostaa aiempaa enemmän uskontojen ja ei-uskonnollisten katsomusten tuntemukseen. Samoin pitää kehittää keskustelukulttuuria koulumaailmassa. Tämä ei toki ole vain yhden oppiaineen asia vaan koskee kaikkia oppiaineita ja koko koulua. Siirtyminen lakiehdotusten mukaiseen kaikille oppilaille yhteiseen uskonto- ja katsomustiedon oppiaineeseen olisi oikea askel tähän suuntaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.